

# **Informačná databáza o potenciáli regiónu (podľa okresov)**

**Agentúra pre regionálny rozvoj SEVER, Dolný Kubín  
2008**

# OBSAH

<b>Základné údaje .....</b>	<b>3</b>
<b>Poloha .....</b>	<b>3</b>
<b>Dostupnosť – cesty D, R, E.....</b>	<b>4</b>
<b>Kultúrne a historické pamiatky .....</b>	<b>7</b>
<b>Hospodárstvo .....</b>	<b>15</b>
<b>Odvetvia.....</b>	<b>17</b>
<b>Životné prostredie – znečisťovatelia, kvalita ŽP.....</b>	<b>17</b>

## Základné údaje

Región Orava leží v severozápadnej časti Slovenska pri štátnej hranici s Poľskom. Hraničný bod v katastrálnom území obce Oravská Polhora je najsevernejším bodom Slovenska. Územie Oravy s rozlohou 1 661 km<sup>2</sup> patrí administratívne do Žilinského kraja a tvoria ho okresy Dolný Kubín, Námestovo a Tvrdošín.

Zo severu a z východu ho ohraničuje štátna hranica, na juhovýchode hrebeň Západných Tatier a na juhu hrebeň Chočských vrchov. Juhozápadnú hranicu Oravy tvorí najsevernejší výbežok Veľkej Fatry s vrchom Šíp. Západná hranica vedie cez Veľký a Malý Rozsutec v Malej Fatre, pokračuje cez Púpový vrch v Kysuckej vrchovine a končí sa na styku Kysuckých a Oravských Beskýd na slovensko-poľskej štátnej hranici.

Tabuľka č. 1 – Základné údaje o okresoch regiónu Orava

<b>Okres:</b>	<b>Mestá (počet):</b>	<b>Obce (počet):</b>
Dolný Kubín	1	23
Tvrdošín	2	12
Námestovo	1	23

Zdroj: Štatistický úrad SR, r.2006

## Poloha

❖ **Okres Dolný Kubín** - Okres Dolný Kubín sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenska, administratívne patrí do Žilinského kraja. Je jedným z okresov regiónu Orava. Svojou rozlohou 490 km<sup>2</sup> sa podieľa 29,6%-ami na celkovej rozlohe regiónu Orava a 7,2%-ami na rozlohe územia Žilinského kraja. Z rozlohy územia Slovenska zaberá 1% územia. Na severozápade hraničí s Oravskou Magurou, ktorá je prirodzenou hranicou medzi okresmi Dolný Kubín, Námestovo a Tvrdošín. Západnú hranicu tvorí NP Malá Fatra a CHKO Kysuce, na juhu sa tiahnú Chočské vrchy, časť CHKO Veľká Fatra a východnou hranicou sú Skorušinské vrchy.

Zdroj: Monografia Dolný Kubín, Peter Huba

❖ **Okres Tvrdošín** - Mesto Tvrdošín sa nachádza na Strednom Slovensku v severovýchodnej časti Žilinského kraja na juhovýchodnom cípe Oravskej kotliny. Mesto sa rozkladá v údolí pri sútoku medzi riekou Oravou a Oravicou. Po jednej strane sa tiahne Oravská vrchovina a po druhej Oravská Magura. Od štátnej hranice s Poľskom je mesto

vzdialené po cestných komunikáciách len 12 km, čo mesto zaraďuje do pozície prihraničného regiónu s Poľskom.

Zdroj: Mesto Tvrdošín, PHSR

❖ **Okres Námestovo** - Mesto Námestovo sa nachádza na severozápadnom Slovensku. Jeho kataster zasahuje do niekoľkých orografických celkov: západnú a severozápadnú časť predstavuje Podbeskydská vrchovina, severnú a východnú časť Oravská kotlina, južnú časť Oravská Magura. Námestovo a jeho katastrálne územie zasahuje do niekoľkých orografických celkov: západnú a severozápadnú časť predstavuje Podbeskydská vrchovina, severnú a východnú časť oravská kotlina, južnú časť oravská Magura podcelok Budín. Námestovské Pilsko, s vrcholom Pilsko spadá do oravských Beskýd.

Zdroj: Námestovo monografia, Peter Huba r. 1992

## **Dostupnosť – cesty D, R, E.**

### Okres Dolný Kubín

- cesta D – okresom Dolný Kubín neprechádza diaľnica
- cesta R – R3 – obchvat obcí Oravský Podzámok a Horná Lehota. (Jeho dĺžka je takmer 6,5 kilometra a jeho hlavnou úlohou je zvýšenie bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky. Skracuje cestu okolo Oravského Podzámku o takmer 2 kilometre. Úsek bol uvedený do prevádzky koncom roka 2007).
- cesta E – mestom Dolný Kubín prechádza cesta E77 (hr.Poľsko/SR-Trstená-Dolný Kubín-Ružomberok-Donovaly-Banská Bystrica-Zvolen-Krupina-Šahy).

Spojenie mesta s obcami na Orave, ale aj mimo nej, je zabezpečované dvadsiatimi prímestskými linkami SAD, ale aj ďalšími spojmi malých dopravcov. Mestom prechádzajú diaľkové linky do Bratislavy, Banskej Bystrice, Nitry, Prievidze, Prešova, Štúrova a Zvolena, ako aj medzinárodná linka do poľského Nového Targu.

Preprava v rámci MAD je zabezpečená 6 autobusmi, v dopravných špičkách im vypomáha ďalších 12 – 15 autobusov prímestskej dopravy. Priemerný vek vozového parku je 13 rokov. V rámci mesta a jeho častí je doprava realizovaná mestskou autobusovou dopravou (MAD), ktorú zabezpečuje SAD. Urbanistická poloha jednotlivých mestských častí je lúčovitá k centru, čo znemožňuje zokruhovať obsluhu prevažnej časti územia.

Zdroj: PHSR 2007-2013, mesto Dolný Kubín

### Cestná sieť a železničná sieť:

Tabuľka č. 2 – Druh dopravnej infraštruktúry v okrese Dolný Kubín

Okres	Pozemné komunikácie	Železnice
Dolný Kubín	E77 (I/59), I/70 a cesty III. triedy	181 III. kat.

Zdroj: ÚPN VÚC Žilinského kraja

Autobusová doprava spája všetky obce v regióne. Autobusové spojenie je aj zo Žiliny do Zázrivej, z Ružomberka do Dolného Kubína a z Martina do Kral'ovian.

Diaľkové autobusové linky spájajú región do Bratislavy, Banskej Bystrice, Bojníc, Prešova, do Ostravy, Nového Targu a Krakova, premáva aj poľský spoj Varšava– Rím. Región je napojený na dôležité medzinárodné uzly.

Zdroj: Dolná Orava, mesto Dolný Kubín

Tabuľka č. 3 – Prehľad horských priechodov v okrese Dolný Kubín

Okres	Názov horského priechodu
Dolný Kubín	Rovná Hora
	Príslop
	Huty
	Brestová

Zdroj: PHSR ŽSK 2007-2013

### Okres Tvrdošín

- cesta D – okresom Tvrdošín nevedie diaľnica
- cesta R – okresom Tvrdošín nevedie rýchlostná cesta
- cesta E – okresom Tvrdošín prechádza cesta E77 (hr.Poľsko/SR-Trstená-Dolný Kubín-Ružomberok-Donovaly-Banská Bystrica-Zvolen-Krupina-Šahy).

Postavenie sídla v sídelnej sieti, výhodná poloha na sútoku dvoch riek, polohový potenciál vo väzbe na medzinárodný dopravný ťah a blízkosť hraničného prechodu s Poľskom vytvorila predpoklady na to, aby sa mesto Tvrdošín stalo významným dopravným a železničným uzlom.

### Cestná sieť a železničná sieť:

Tabuľka č. 4 – Druh dopravnej infraštruktúry v okrese Tvrdošín

Okres	Pozemné komunikácie	Železnice
Tvrdošín	E77 (I/59), II/520 a cesty III. triedy	181 III. kat.

Zdroj: ÚPN VÚC Žilinského kraja

### Významnejšie cestné ťahy prechádzajúce mestom Tvrdošín:

- cesta druhej kategórie I/59 smerujúca na hranicu Slovenskej republiky s Poľskou republikou - Trstená - Dolný Kubín - Ružomberok
- cesta druhej triedy II/520 Krásno nad Kysucou - Nová Bystrica - Oravská Lesná - Vavrečka - Tvrdošín - Suchá Hora - hranica SR s Poľskou republikou

Cez okres Tvrdošín prechádza cesta E 77 (I/59) Transeurópskej magistrály Balt – Balaton – Adria v dĺžke 21 416 km cez hraničný priechod Chyžné do Poľska. Z tejto cesty sa v Podbieli odbočuje na cestu II/584 spojnicu s okresom Liptovský Mikuláš – Liptovská Mara a letiskom v Poprade. V Tvrdošíne je cestná odbočka na cestu II/520 do Námestova, Oravskej Polhory a na hraničné priechody v Novoti a Bobrove. Okresom Tvrdošín prechádza železnica Kľačany – Trstená.

Zdroj: PHSR 2007-2013, mesto Tvrdošín

Tabuľka č. 5 – Prehľad hraničných priechodov v okrese Tvrdošín

Štát	Názov priechodu	Číslo cesty
Poľská republika	Suchá Hora - Chocholów	II/520
	Trstená - Chyžné	E 77, I/59

Zdroj: PHSR ŽSK 2007-2013

### Okres Námestovo

- cesta D – okresom Námestovo neprechádza diaľnica
- cesta R – okresom Námestovo neprechádza rýchlostná cesta
- cesta E – okresom Námestovo neprechádza cesta európskeho významu

Tabuľka č. 6 – Druh dopravnej infraštruktúry v okrese Námestovo

Okres	Pozemné komunikácie	Železnice
Námestovo	I/78, II/520 a cesty III. triedy	-----

Zdroj: ÚPN VÚC Žilinského kraja

V novembri 2008 bola sprevádzkovaná nová cesta II/520, ktorá spojila dva regióny Oravu a Kysuce (obce Oravská Lesná – Nová Bystrica) v celkovej dĺžke 9,450 km. Na území mesta sa nachádza 26 km miestnych komunikácií, ktoré sú v celej dĺžke so spevneným povrchom. Sú tu cesty I., II., III. Triedy.

Tabuľka č. 7 – Prehľad hraničných priechodov v okrese Námestovo

Štát	Názov priechodu	Číslo cesty
Poľská republika	Novot' - Ujsoly	III/5206
	Oravská polhora - Korbielow	I/78
	Bobrov - Wincerówka	III/52013

Zdroj: PHSR ŽSK 2007-2013

## **Kultúrne a historické pamiatky**

### **Okres Dolný Kubín**

#### **Mesto Dolný Kubín:**

**Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava** -Oravské múzeum P. O Hviezdoslava vzniklo roku 1980 integráciou Oravského múzea v Oravskom Podzámku a Literárneho múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne .

**Oravská galéria** - Vznik Oravskej galérie v Dolnom Kubíne podmienila výrazná výtvarná kultúra oravského kraja charakteristická splynutím profesionálneho umenia s ľudovým výtvarným prejavom. Sídлом Oravskej galérie je Župný dom, dvojposchodová murovaná baroková stavba s ústredným arkádovým dvorom.

**Rímskokatolícky kostol** – gotický s múrom a vežou asi zo 14. storočia, neogoticky prestavaný v r. 1885 – 86, v interiéri renesančný epitaf a gotický tabuľový obraz.

**Evanjelický kostol** - z r. 1893 – 94 postavený na mieste tolerančného kostola.

Historické námestie - s pôvodnými renesančnými a barokovými meštianskymi domami, prestavanými v 19. storočí.

**Čaplovičova knižnica** - je samostatným oddelením Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Patrí k najvzácnejším historickým vedeckým knižniciam na Slovensku.

**Florinov dom** - Tento zaujímavý dom, nachádzajúci sa kúsok od hlavného námestia, bol kedysi domovom známeho publicistu a básnika, Thea H. Florina, ktorý sa v Dolnom Kubíne narodil a tu i pôsobil.

**Okresná knižnica** – eviduje viac ako 87 000 knižných jednotiek;

**Kino Choč** – nachádza sa na Hviezdoslavovom námestí, jeho kapacita je 205 sedadiel;

**Mestské kultúrne stredisko** – má dve hlavné sály – pre divadlo a kino s kapacitou 387 sedadiel a estrádu s kapacitou 380 sedadiel.

Zdroj: PHSR Dolný Kubín, r.2007

## **Obce okresu Dolný Kubín:**

**Obec Bziny** - KOSTOL: Kostol p. Márie ( 1805 - 1811 ) katolícky klasicistický kostol, hlavný oltár s obrazom Immaculaty J. B. Klemensa

KAPLNKY: - Prícestná kaplnka ( kon. 18. stor. )

- Trojica, Svätého kríža

- Sedembolestnej Panny Márie

HISTORICKÁ BUDOVA: Skupinová cestná stavba ( 19. stor. ) zrubové omazané domy so sedlovou šindľovou strechou a podlomenicou

PAMÄTNÁ TABULA: Karol Kajan zahynul počas 2. svetovej vojny

**Obec Dlhá nad Oravou** - KOSTOL: Svätého Ladislava ( 1811 ) postavený ako kaplnka, v roku 1914 sa prebudovala na terajší kostol

KAPLNKA: Stĺp sv. Trojice

**Obec Horná Lehota** - KOSTOL: Kostol sv. Trojice ( 17. storočie ) rodinná hrobka Abaffyovcov

HISTORICKÉ BUDOVY: - Kaštieľ ( koncom 16. storočia ) renesančný kaštieľ

- Kaštieľ ( koncom 18. storočia )

HISTORICKÉ BUDOVY: Zrubové domy ( 19. storočie )

PAMÄTNÁ TABULA: Emil Černota umiestnená na budove ZŠ

**Obec Chlebnice** - PAMÄTNÉ TABULE: Pamätná tabuľa padlých v SNP

- Pamätná tabuľa Dr. Ligoša umiestnená na rod. dome

SOCHA: Obraz sv. Vendelína ( 18. storočie )

**Obec Jasenová** - KOSTOL: Evanjelický kostol ( 1836 )

Kľúč od kostola sa nachádza na evan. fare v Jasenovej u p. Štefana Jakobyho

MÚZEUM: Rodný dom M. Kukučina ( 1970 )

Nachádza sa pri obecnom parku, kľúč od domu je u p. Malíkovej

- Tabuľa I. B. Zoch; Ctiboch Zoch Umieštená na budove farského úradu

**Obec Istebné** - KOSTOL: Evanjelický artikulárny kostol Istebné ( 1681 )

postavený z dreva v r. 1985 sa robila rekonštrukcia strechy, v r. 1990 boli vykradnuté vzácnosti interiéru - sošky maľby

HISTORICKÉ BUDOVY: Barokový kaštieľ, Detský domov Istebné /doposiaľ umiestnený/ ( II. polovica 18. storočia ) patril rodinám Csyloghyovcom postavený je z betónových obvodových múrov v ktorých boli zalievané okrúhle skaly

Pamätná tabuľa: Juraja Matúšku ( 1849 ) umiestnená na budove evanjelickej fary v Istebnom

Pamätná tabuľa padlým občanom počas SNP ( neznáme ) pri 30. výročí SNP bola uložená na kamenný podstavec v parku Istebné

**Obec Kral'ovany** - KOSTOL: *Ev. kostol a. v.*

**Obec Krivá** - KOSTOLY: Rímskokatolícky kostol sv. Jozefa ( 1926 )Murovaný s kapacitou 300 miest

KAPLNKY: P. Márie Fatimskej ( 1945 )Murovaná kaplnka

- Sedembolestnej P. Márie ( 1945 )Murovaná kaplnka

PAMÄTNÉ TABULE: - Vdp. Petra Tomkuliaka ( 2000 ) Umiestnená na budove kostola  
- Padlým vojacom v II. svetovej vojne ( 1945 ) Umiestnená na budove základnej školy.

**Obec Leštiny** - HISTORICKÉ BUDOVY: Zmeškalov kaštieľ ( 1870 ) nachádza sa v blízkosti OcÚ Viac info: je obývaný

KOSTOL: *Artikulárny drevený kostol* ( 1688 ) je viditeľný z každého príchodu do obce (vyvýšenina)

- Pamätná tabuľa padlým v II.svetovej vojne na budove OcÚ

-Pamätná tabuľa Jozefa Gašparíka – Leštinskeho na budove OcÚ

**Obec Malatiná** - KOSTOL: Rímsko-katolícky ( 1804 ) zasvätený Všetechsvätých, zvon z roku 1670

KAPLNKY: Kaplnka nad obcou ( 1950 ), Kaplnka v obci ( 1965 )

SOCHA: Socha J. Nepomuckého ( 1811 ) pri kostole

PAMÄTNÁ TABULA: Padlým v II. sv. vojne na budove OcÚ

**Obec Medzibrodie nad Oravou** - KOSTOL: Rímsko-katolícky; Panny Márie

KAPLNKY: Filipa a Jakuba; Sedembolestnej Panny Márie

Pamätník SNP

PAMÄTNÁ TABULA: Augustín Hlavatý Stúpenec demokracie

**Obec Oravská Poruba** - KOSTOL: Park Gäcel' žiadosti Oravského ľudu - Zvolenský snem 1948

**Obec Oravský Podzámok** - KOSTOL: Kostol sv. Jána Nepomuckého ( zač. 19. stor ) katolícky, empírový, jenolod'ová stavba s krížnou loďou s predstavanou vežou

KAPLNKY: Stĺp sv. Jána Nepomuckého

kamenný prístenný stĺp pod hradom

KOSTOLY: Hrádok -Hrádok tvorí skalnatý svah a vrch nad miestnou časťou Dolná Lehota. Osídlenie približne doba bronzová

**HISTORICKÉ BUDOVY:** Budova hotela Oravan (predtým ODBOJ) ( 19 stor. )

dvojpodlažná stavba s klasickou úpravou fasády

- Budovy na námestí ( 19 stor. )

- Budova tzv. starej prefektúry č. d. 13 ( 1797 - 1798 )

neskorobaroková stavba, v priečelí má budova stredoveký rizalit v hornej časti s pieskovcovou sochou jurisdikcie s postrannými kamennými čašami

- Dom v miestnej časti Dolná Lehota zrubový dom s hospodárskymi za sebou radenými budovami

**MÚZEUM:** Oravský hrad na Hradnom brale nad Obcou ( po. 13. stor. )

Murovaná stavba najvyššej hradnej časti je prvý krát doložená listinou z r. 1267. V strednej časti r. 1483 postavil obytný palác. R. 1535 Ján z Dubovca postavil dnešnú druhú bránu s padacím mostom. František Thurzo r. 1556 - 1561 zrekonštruoval v tom čase už spustnutý horný hrad. Rozšíril obytné horné priestory o Thurzov palác. Zásluhou Juraja Thurzu dostal Oravský hrad r. 1611 svoju dnešnú podobu

Viac info: [www.oravamuzeum.sk](http://www.oravamuzeum.sk)

- Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava na Oravskom hrade ( 1868 ) zameriava sa na vlastivedný výskum a dokumentáciu prírody Oravy

**PAMÄTNÉ TABULE:** Bratia Čapkovci ( 1986 ),Kruh priateľov českej kultúry Bratislava a Spoločnosť Bratři, Wiliam Rowland na budove tzv. starej prefektúry,Padlým v SNP umiestnená na budove bývalého MNV v miestnej časti Dolná Lehota, Pamätne miesto Šibenice oproti hradnému bralu sa nachádza vrch Šibenice, kde je pamätne miesto popraviska; na tomto mieste okrem iných, po potlačení roľníckeho, stavovského protihabsburského povstania bol popravený Gašpar Pika v roku 1672 spoločne s tridsiatimi spolubojovníkmi Ján Bajó na budove školy v Dolnej Lehote, Andrej Kavuljak ( 1978 ), na budove riaditeľstva bývalého Oravského komposesorátu od sochára Imricha Fedora

**HISTORICKÉ BUDOVY:** Oravský hrad ( 1267 )

úzkom údolí Oravy sa na strmom vápencovom brale priamo nad obcou Oravský podzámok hrdo vypína Oravský hrad.

Viac info: [www.oravskyhrad.sk](http://www.oravskyhrad.sk)

**Obec Párnica** - KOSTOL: Evanjelický kostol ( 1927 )

**HISTORICKÉ BUDOVY:** Mlyn a píla , Papiereň ( 1785 )

**PAMÄTNÉ TABULE:** Pamätník padlých Párnica, Pamätník Smoleňová ( 1935 )

Na počesť prvého robotníckeho štrajku

**Obec Pucov** - KOSTOL: Kostol sv. Ondreja ( 1804 ) rímskokatolícky kostol, klasický

KAPLNKY: Sv. Vendelína na holi, Nepoškvrnené počatie Pod skalkami, Božské srdce  
Rakytník

**Obec Sedliacka Dubová** - KOSTOLY: Rímskokatolícky kostol sv. Michala - arch. ( 1887 )  
Gotický sloh - v strede obce, Zrúcanina rímsko-katolíckeho kostola sv. Kozmu a Damiana ( 1740 )  
Na vršku nad obcou - neskorý barok

KAPLNKY: Sv. Huberta ( 2000 ) V oplotení kostola, Sv. Floriána ( 2000 ) V oplotení kostola  
Sv. Antona ( 2002 ) Pri rieke Orava, P. Márie Fatimskej ( 1940 ) Pri Dubovom potoku  
Sv. Jána Nepomuckého ( 1950 ) Na hradisku, Ďakovná tabuľa padlých v II. svetovej vojne ( 1950 ),  
Ďakovná tabuľa Grófa Turzu ( 1890 ), Kostol sv. Michala

**Obec Veličná** - KOSTOLY: Rímsko-katolícky kostol ( 1370 ) najstaršia stavba v obci ,Ev. a.  
v. chrám ( 1785 )

SOCHY: Pieskovcový kríž pri katolíckom kostole, Pieskovcový kríž na cintoríne

HISTORICKÉ BUDOVY: Barokový kaštieľ z 18. storočia

MÚZEUM: Izba ľud. tradícií a umenia

PAMÄTNÉ TABULE: P. M. Bohúň ev. fara, Ctibor Zoch stred obce, Grebáč – Orlov kat. fara

**Obec Vyšný Kubín** - KOSTOL: Svätej Trojice ( 15. storočie )

HISTORICKÉ BUDOVY: Kubíniovský kaštieľ - *dolný* ( 17. storočie )

Barokové zastrešenie a vežičky - neprípustný

- Arpádovský kaštieľ - *horný* ( 18. storočie ) Budova obecného úradu po rekonštrukcii -  
expozícia P. O. Hviezdoslava

- Rodinný dom - drevenica ( 1699 ) Najstaršia zachovaná budova

PAMÄTNÉ TABULE: Margity Figuli ( 1996 ) Na rodinnom dome, v ktorom prežila detstvo

**Obec Žaškov** - KOSTOLY: Rímsko - katolícky ( 1625 ) zasvätený Sv. Gállovi , Evanjelický,  
a. v. ( 1792 )

PAMÄTNÉ TABULE: Padlým v II. svetovej vojne ( 1973 )

Zdroj: mesto Dolný Kubín, jednotlivé obce – kultúrne pamiatky, PHSR...

## **Okres Tvrdošín**

### **Mesto Tvrdošín:**

**Galéria Márie Medveckej** - Trvalá expozícia Oravskej galérie z diela maliarky je  
inštalovaná v klasicistickej kúrii z 19. storočia od roku 1979.

**Gotický drevený kostolík** - Historický kostolík z polovice 15. storočia, zaradený v zozname  
svetového dedičstva UNESCO, ocenený organizáciou Europa Nostra

## **Obce okresu Tvrdošín**

**Obec Čimhová** - KOSTOL: Rímsko-katolícky kostol ( 1775 )

**Obec Habovka** - KOSTOL: Sedembolestnej Panny Márie ( 1829 ) zásluhu mal far. Jozef Virostek, zariadil ho far. Ignác Gnižár, nové oltáre, cenný kov. bohostánok - vdp. Hatiar  
KAPLNKY: Sv. Márie Magdalény ( 1856 ) mur. práce Jozef Ulrich, rezb. práce Jozef Bielopotocký, dvere, okná, lavice, chorus, Ignác Skupeny, okná - Grúň Jozef, obraz Sv. M. Magdalény - M. Raczkay

PAMÄTNÉ TABULE: Agneška Jandurová ( 02.06.1968 ) 13.11.1943 zastrelená nemcami v bojovej akcii - 13 ročná

**Obec Hladovka** - KOSTOLY: Rímsko-katolícky kostol ( 1808 ) kostol v r. 1892 vyhorel, po obnove nebol pozmenený Iné: Stĺp Sv. Floriána ( koniec 18. stor. ) kamenný stĺp, socha Sv. Floriána je vyhotovená z pieskovca

**Obec Nižná** - KOSTOLY: Svätého Gálla (pôv. z konca 16. storočia). V interiéri sa nachádza olár Ukrižovania (kon. 19. stor.), ľudová umelecká práca.

SOCHY: Kamenné sochy a kríže V obci sa nachádzajú kamenné sochy a kríže, pochádzajúce z belopotockej kamenárskej dielne: SÚSOŠIE TROCH SV. JÁNOV z roku 1825. Dal postaviť Johan Nepomuk Drengubjak ako pamätník na katastrofálnu povodeň z roku 1813. STĹP so sochou PANNY MÁRIE IMMACULATY (18. storočie). Dva KAMENNÉ KRÍŽE s reliéfnym motívom BOLESTNEJ PANNY MÁRIE (zo zač. 19. stor. a z roku 1853). Niekoľko zaujímavých kamenných krížov a náhrobných kameňov je aj na miestnych dvoch cintorínoch (z 2. pol. 19. storočia).

**Obec Oravský Biely Potok** - KOSTOL: Rímskokat. kostol Sv. Štefana kráľa ( 1800 ) klasicistická stavba

PAMÄTNÉ TABULE: Tabuľa padlých v 2. svetovej vojne

**Obec Podbiel** - KOSTOL: Navštívenie Panny Márie ( 1850 )

SOCHY: Najsvätejšia Trojica, Svätý Ján pri dome č. 10, Svätý Jozef pri dome 86

HISTORICKÉ BUDOVY: Františkova Huta ( 1838 ) bývalá železiareň, ľudová architektúra - Bobrová roľa zoskupenie dreveníc

PAMÄTNÁ TABULA: Pamätník oravských padlých športovcov v SNP

**Obec Suchá Hora:** KOSTOL: Krista Kráľa ( 1935 )

SOCHY: Panny Márie ( 1938 ), Ján Nepomucký, Sv. Florián ( 1942 )

PAMÄTNÁ TABULA: Jozefa Jašíka

**Obec Štefanou nad Oravou: KOSTOL: Sv. Cyrila a Metoda ( 1941 )**

pôvodne o rozmere 19 x 9 x 17 m, bol to jednoloďový sakrálny objekt zakončený polygonálnym presbytériom, ku kostolu pristavená veža a sakristia

**KAPLNKY: Mariánska kaplnka Navštívenia Panny Marie ( 1780 )** kaplnka postavená plátenníkmi obce v čase správcu farnosti Pavla Bernoláka zo Slanice. Vo výklenku bola pôvodne (dnes je v Oravskej galérii) drevorezba sv. Floriána, nahradil ju kópia patróna hasičov.

**HISTORICKÉ BUDOVY: Plátennický dom ( 1789 )** klasicistická stavba s mierne vystupujúcim stredným rizalitom. Miestnosti majú štukovanú ornamentiku na klenbách prístupných z dvorany, kde je aj otvorený kozub. Fasáda je členená ornamentálnymi lizénami. V štítovom výklenku rizalitu je socha Piety - ľudová drevorezba. Model domu (zmenšený o 7 až 10 %) je umiestnený v Múzeu oravskej dediny v Zubreci - Brestovej. Dom je v súkromnom vlastníctve a je poškodený.

**HISTORICKÉ BUDOVY: Plátennický dom ( 1818 )** po rekonštrukcii, priečelná stena má mierne vystupujúci centrálny rizalit, vo vrchole štítu je kríž znázorňujúci ukrižovanie Ježiša Krista a murovaná sika, v ktorej je kamenné polychrómované súsošie sv. Trojice. Dnes majetok Oravskej galérie v Dolnom Kubíne.

- Plátennický dom a plátennický sklad ( obidve budovy v roku 1818 ) obývaný, v súkromnom vlastníctve.

**KAPLNKY: Kaplnka pod Ostrým vrchom ( 1946 )** postavená z vďačnosti za ochranu dediny pred útrapami II. sv. vojny, predtým tam stál drevený kríž.

**SOCHY: Hlavný kríž na cintoríne v dolnej časti obce ( 1761 )** jeden z najstarších kamenných krížov na Orave z bielopotockej dielne. Je vysoký 379 cm. Krátke a široké telo Krista je modelované vo vysokom reliéfe a podobá sa na drevené kríže z barokového zariadenia kostolov.

- kamenný kríž pri zvonici v dolnej časti obce ( 1861 )

Podobenstvo toto k Sláve Božej znovuvystavil v r. 1861 ( neznámy autor)

- Kamenný kríž oproti cintorínu v dolnej časti obce ( 1924 ) Ku cto a chvále Božej venuje Ondrej Kozubík

- Kamenný kríž v záhrade Jozefa Gavrana v hornej časti obce ( 1862 ) Z Božej lásky Ignác Nagfeld Vitarčík

**Obec Vitanová - KOSTOL: Rímsko-katolícky ( 1932 )** zasvätený Božskému Srdcu Ježišovmu

**PAMÄTNÉ TABULE: Martina Hadobáša pri ZŠ**

**Obec Zabiedovo** - KOSTOLY: Rím.-katolícky kostol Božieho srdca ( 1931 ) Kostol pristavný v r. 1991-95 s kaplnkou

KAPLNKY: Zvonica s kaplnkou v Hámričkách ( 19. storočie ) Národná kultúrna pamiatka zachytená vo filmoch Rysavá jalovica, Živý bič, 5 kaplniek na križovatkách ciest ( rôzne )  
Kaplnky budované postupne na začiatku i na konci 20. storočia

Zdroj: mesto Tvrdošín, jednotlivé obce

## **Okres Námestovo**

### **Mesto Námestovo:**

PAMÄTNÁ TABUĽA – K. Miklušičáka

- pamätná tabuľa padlým obetiam vo fronte 1945

PAMÄTNÝ KRÍŽ – drevený kríž pri rím. kat. kostole 1945

NÁHROBOK A. Hamuljaka – náhrobný pomník

POMNÍK – Červenej armády

- P. O .Hviezdoslava
- A. Bernoláka

PAMÄTNÁ TABUĽA : P.O. Hviezdoslava

Rímsko Katolícky Kostol – r.1659

SLANICKÝ KOSTOL – na Slanickom ostrove, stavaný v r. 1769

STĹP P. MÁRIE – barokový kamenný stĺp pri kostole, r.1758

STĹP SV. FLORIÁNA – plastika sv. Floriána v odeve rímskeho vojaka

Zdroj: Námestovo monografia, Peter Huba r.1992

### **Obce okresu Námestovo**

**Obec Beňadovo** - KAPLNKA: Zvonica ( 1878 ) drevená stavba postavená na kamennej podmurovke

KOSTOL: *Stĺp sv. Vendelína*

**Obec Bobrov** - KOSTOL: Rímsko-katolícky kostol sv. Jakuba apoštola ( 1745 )

KAPLNKA: Nanebovzatia P. Márie ( 1894 ) na Kalvárii

SOCHY: Sv. Florián, Sv. Vendelín

HISTORICKÉ BUDOVY: Dom Remeselnícky Plátenícka kúria č. s. 141

**Obec Hruštín** - KOSTOLY: Sv. Jána Krstiteľa ( 1820 ) rímsko-katolícky

- Sv. Vendelín rímsko-katolícky

SOCHY: Sv. Trojica, J. Nepomuk, sv. Florián plastiky

**Obec Lokca** - KOSTOLY: Sv.Trojice ( polovica 17 storočia ) Pôvodne renesančná stavba bola po požiari v roku 1785 prestavaná do slohu barokového. Staviteľom bol šoltýs Kossovec s prírmením Lokčánsky.

SOCHY: Sv.Jána Nepomuckého ( 1751 ) Umiestnená vo farskej záhrade.

KAPLNKY: Kaplnka na Láne Neveľká baroková kaplnka označuje miesto, kde mal byť postavený nový kostol.

**Obec Mutné** - KOSTOLY: Kostol Márie Magdalény ( 1875 ) trojloďový kostol, Stĺpy Sv. Jozefa, Sv. Anny, Sv. Antona, Sv. Trojice

KAPLNKY: Kaplnka Najsvätejšej Trojice

PAMÄTNÁ TABULA: Padlým v 2. svetovej vojne umiestnená na budove KD

**Obec Oravská Lesná** -KOSTOL: Kostol Sv. Anny ( 1914 )

HISTORICKÉ ŽELEZNICE: Hornoúvraťová železnica

PAMÄTNÁ TABULA: Padlým hrdinom

**Obec Oravská Polhora** -KOSTOLY: Božského srdca Ježišovho ( 1971 )

KAPLNKY: Božského srdca Ježišovho ( 1928 )

MÚZEUM: Hviezdoslavova hájovňa

**Obec Rabčice** - KOSTOL: Kostol všetkých svätých ( 1804 - 1816 ) postavený v barokovom štýle

**Obec Tapešovo** - Prícestný kríž.

**Obec Zakamenné** - KOSTOLY: Nanebovzatia Panny Márie ( 1896 ) rímsko-katolícky, Sv. Jozefa ( 2001 ) rímsko-katolícky,; Biskupa J. Vojtaššáka

KAPLNKY: Kalvária ( 1659 )

**Obec Zubrohlava** - KOSTOLY: Sv. apoštolov Petra a Pavla ( 1761 ) baroková stavba

Iné: Prícestný kríž ( 1836 )

Nachádza sa medzi farou a kostolom. Bol prenesený zo Slanice v roku 1952.

Zdroj: mesto Námestovo, jednotlivé obce

## **Hospodárstvo**

### **Okres Dolný Kubín**

Tepelné hospodárstvo – je základnou podmienkou rozvoja hospodárstva. Umožňuje činnosť ďalších priemyselných odvetví a zabezpečuje pohodu obyvateľov. Dodáva elektrickú energiu a teplo pre potreby technologických procesov priemyselných odberateľov.

Centrálne zdroje tepla, výmenníkové stanice a sekundárne rozvody sú vo vlastníctve mesta

Dolný Kubín a ich správou a prevádzkovaním je poverená firma TEHOS, s.r.o., Dolný Kubín.  
Odpadové hospodárstvo

Mesto Dolný Kubín v súlade s platnou legislatívou Slovenskej republiky zabezpečuje nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom (zber, odvoz a triedenie pre zhodnotenie a zneškodnenie skládkovaním) prostredníctvom poverenej odbornej organizácie Technické služby, s.r.o., Dolný Kubín. Od roku 1996 je v meste Dolný Kubín zavedený separovaný zber druhotných surovín

z komunálneho odpadu, ktorý sa sústavne rozširuje. Biologicky rozložiteľný odpad z údržby verejnej zelene (tráva, opadané lístie) je využívaný na výrobu kompostov alebo na mulčovanie záhonov a živých plotov (štiepka z konárov a spílených stromov). Nelegálne skládky sú monitorované a pravidelne odstraňované.

Zdroj: Monografia Dolný Kubín, r. 2008

### **Okres Tvrdošín**

Celkovú štruktúru priemyslu v okrese charakterizuje hlavne elektrotechnický a strojársky priemysel. Jeho základnú kostru tvoria podniky OVP s.r.o., ZŤS TEES Lesné traktory a.s. Trstená, VIDOX a.s. Trstená, Panasonic - Matsushita Trstená, Elkond s.r.o., INTER DESIGN s.r.o. Čimhová, VM s.r.o. Trstená. Vzhľadom na prirodzené podmienky má zastúpenie aj drevospracujúci priemysel. Drevo spracúva parketáreň Tvrdošín, Drevodom Podbiel, píla – Tvrdošín, Podbiel a Zuberec. Potravinársku výrobu vykonáva Mäsopol s.r.o. Tvrdošín, Tvrdošínska mliekareň s.r.o., VEPY s.r.o. Trstená - výroba extrudovaných potravín a NEALKO ORAVAN spol. s.r.o. Podbiel vyrába malinovky a sirupy. Väčšou distribúciou a predajom potravín sa zaoberá Oravské spotrebné družstvo Trstená a VEREX s.r.o. Liptovský Mikuláš .

Zdroj: Obvodný úrad ŽP r. 2007

### **Okres Námestovo**

Z kľúčových priemyselných podnikov, ktoré poskytujú zamestnanie pre väčšinu obyvateľov okresu treba spomenúť firmu PUNCH, ktorá svoju výrobu zameriava na elektrotechnický priemysel. K ďalším významným podnikom patrí ZŤS Námestovo zamerané na strojársku výrobu a závod Makyta zameraný na šitie odevov. V súčasnosti je v Námestove vedených 359 väčších či menších prevádzok v oblasti priemyslu a služieb.

## **Odvetvia**

### **Priemyselné parky – závodné podniky s 20 a viac zamestnancov**

Okres D. Kubín – počet podnikov 25

Okres Tvrdošín – počet podnikov 22

Okres Námestovo – počet podnikov 18

Zdroj: Štatistický úrad SR, r.2006

### **Stavebníctvo - podniky s 20 a viac zamestnancov**

Okres D. Kubín – počet podnikov 198

Okres Tvrdošín – počet podnikov - údaj nie je možné publikovať pre jeho dôveryhodný charakter

Okres Námestovo – počet podnikov 811

Zdroj: Štatistický úrad SR, r.2006

## **Životné prostredie – znečisťovatelia, kvalita ŽP**

### **Okres Dolný Kubín**

Potenciálnym znečisťovateľom pôdy v katastrálnom území je najmä poľnohospodárska výroba. V riešenom území sú dva hospodárske dvory: Poľnohospodárskeho družstva Dolný Kubín so sídlom v Bzinách – v Záskalí a v Kňažej. Likvidácia odpadových vôd bude vyhovujúco zabezpečená až po napojení na verejnú kanalizáciu a ČOV (v súčasnosti žumpa). Hospodársky dvor Záskalie sa využíva sezónne (v lete). Je vhodne umiestnený a nemá negatívny vplyv na okolité prostredie. Potrebná je však pravidelná kontrola stavu – najmä zariadení na uskladnenie tuhých a tekutých exkrementov a silážnych žlabov, aby nedochádzalo k znečisťovaniu pôdy a spodných vôd. Na hospodárskom dvore v Kňažej je vzhľadom na blízkosť obytných plôch navrhnuté zrušenie chovu hospodárskych zvierat.

Osou regiónu je rieka Orava, pri nej sú umiestnené aj najväčšie zdroje znehodnotenia. Do okresu vteká rieka značne znečistená, keďže v mnohých dedinách pri hornom toku chýbajú čistiarne odpadových vôd (ČOV), ďalší problém predstavuje nízka úroveň odkanalizovania obcí. Nebezpečnými zdrojmi znečistenia sú skládky odpadu firiem (OFZ Istebné a Široká), ktoré nie sú zabezpečené proti presaku skládkových vôd do podlažia a následne do povrchových tokov. Územie okresu Dolný Kubín v súčasnosti nie je v rámci Slovenska zaradené medzi oblasti zaťažené emisiami. V ostatných rokoch bol dokonca zaznamenaný ich

pokles, ktorý nebol spôsobený technologickými opatreniami, ale prevažne znižovaním produkcie.

Útlmom hutníckej výroby v OFZ, prevádzka Istebné, ako aj realizáciou niektorých opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia (vybudovanie kotolne v OFZ Široká, modernizácia technologického zariadenia firmy DREVOMAX - teraz AMICO DREVO v Oravskom Podzámku, plynofikácia kotolne SOUP v Oravskom Podzámku) sa množstvo emisií od roku 1998 výrazne znížilo.

Z opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia v okrese Dolný Kubín boli od roku 1996 realizované nasledovné :

- odsávanie úpravárenských liniek OFZ
- rekonštrukcia kotolne Istebné
- využitie druhotného tepla Široká
- rekonštrukcia kotolne NsP Dolný Kubín
- technologická modernizácia galvanizovne SEZ Dolný Kubín
- modernizácia technol. zariadenia fy AMICO Drevo (býv. prevádzka na spracovanie dreva firmy Drevomax)
- kotolňu v OFZ Širokej
- plynofikácia obcí Krivá, Dlhá, Sedliacka Dubová, Veličná a Revišné, Malatiná, Istebné,
- čiastočne Dolný Kubín, Chlebnice, Zázrivá a Oravská Poruba – potrebné je ukončiť
- plynofikáciu obcí v okrese.

V okrese Dolný Kubín zatiaľ neexistuje pravidelná kontrola emisií, nie je tu žiadna automatizovaná monitorovacia stanica (AMS) SHMÚ.

Zdroj: PHSR 2007-2013, mesto Dolný Kubín

### **Okres Tvrdošín**

Znečistenie ovzdušia vo veľkej miere závisí od prenosu znečisťujúcich látok (emisií) ovzduším a zrážkami, ktoré sa na znečistení podieľajú približne 60 %.

Mesto Tvrdošín má z hľadiska čistoty ovzdušia priaznivé podmienky. Na znečistení ovzdušia sa podieľajú stredné zdroje znečistenia ovzdušia, medzi ktoré patria nasledovné prevádzky:

- Cestné stavby Liptovský Mikuláš - kotolňa,
- COOP Jednota Trstená - kotolňa,
- PARKET WOOD družstvo - kotolňa,
- Roľnícke družstvo Pod Skalkou - chov hospodárskych zvierat,
- SPEKTRUM, a.s. - ČS PHM,
- SPŠ - kotolňa,
- Technické služby mesta Tvrdošín - kotolňa,
- Tvrdošínske mliekárne, s.r.o. - kotolňa, ČSPHM,
- Úrad práce, soc. vecí - kotolňa,
- URBÁRI, s.r.o. - kotolňa, píla,
- ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo - chov HZ, ČS nafty, kotolňa.

Podstatný vplyv na kvalitu ovzdušia má aj tranzitná doprava vedená zastavaným územím mesta, nižšia plynofikácia objektov, ktorá spôsobuje, že sa vo väčšej miere využíva vykurovanie na tuhé palivá.

Zdroj: PHSR 2007-2013, mesto Tvrdošín

### **Okres Námestovo**

Súčasťou prepravného procesu sú javy negatívne pôsobiace na prírodné i sídelné prostredie. Ako priame vplyvy, bezprostredne pôsobiace na sídelné prostredie a ľudskú populáciu, taktiež na prírodné prostredie a faunu.

Dôsledkom hospodárskej činnosti ľudskej spoločnosti je vznik odpadov. Nakoľko odpady väčšinou obsahujú látky škodlivé pre zdravie obyvateľstva a životné prostredie je potrebné s nimi hospodáriť vhodným spôsobom.

Odpady zo septikov a žump z komunálneho hospodárstva tvorili v roku 2 000 asi 67,5 % z celkového množstva komunálnych odpadov, odpad zo zelene tvoril asi 1,05 %. Odpady zo septikov a žump boli zhodnocované asi na 15,3 %, odpady zo zelene z väčšej časti (55%) boli materiálovo zhodnotené skládkovaním bolo , zneškodnené 25 % odpadov zo zelene.

V súčasnosti na ukladanie prevažne komunálneho odpadu slúži regionálna - skládka tuhého komunálneho odpadu (TKO) Zubrohlava.

Emisie znečisťujúcich látok zaznamenávajú od roku 1990 postupný pokles.

Príčinou tohto trendu je pokles priemyselnej výroby a spotreby energie, environmentálnej legislatívy, nahrádzanie menej ušľachtilých palív (hnedé uhlie, vykurovací olej) zemným plynom, povinné používanie katalytických konvertorov pre osobné motorové vozidlá a tiež používanie bezolovnatého benzínu.